तीर्थमवतारमार्गं ॥ २ ॥ ३ ॥ येतेप्रसिद्धारामादयोनिर्विषयीकृताराज्यान्निष्काशितास्तेषां वनेवसतां प्राक्कलनं बहुव्रीहिरयं ॥ प्रथमपरिग्रहवत् ॥ तीर्थं पुण्यतीर्थं ॥ गंगायमुनापरपारभवंइदमेव ॥ प्राक्केवलमितिपाठआधुनिककल्पितः ॥ नापितत्रार्थसामंजस्यमितिकतकः ॥ तत्रापिपाठे प्राक्परिगृहीतमितिशेषः ॥ प्राक्परिगृहीतं तीर्थं जलानयनादिव्यवहारोपयोगीमार्गः इदमेवेति केवलंनिश्चितमित्यर्थोवक्तुंशक्यः ॥ केवलंनिश्चितेक्लीबंवाच्यवच्चैककृत्स्नयोरिति ॥ ४ ॥ ५ ॥ जघन्यं हीनमपि जलाहर

राजपत्न्यश्चगच्छंत्योमंदंमंदाकिनींप्रति ॥ ददृशुस्तत्रतत्तीर्थंरामलक्ष्मणसेवितं ॥ २ ॥ कौसल्याबाष्पपूर्णेनमुखेनपरिशुष्यता ॥ सुमित्रामब्रवीद्दीनांयाश्चान्याराजयोषितः ॥ ३ ॥ इदंतेषामनाथानांक्लिष्टमक्लिष्टकर्मणां ॥ वनेप्राक्कलनंतीर्थंयेतेनिर्विषयीकृताः ॥ ४ ॥ इतःसुमित्रेपुत्रस्तेसदाजलमतंद्रितः ॥ स्वयंहरतिसौमित्रिर्ममपुत्रस्यकारणात् ॥ ५ ॥ जघन्यमपितेपुत्रःकृतवान्नतुगर्हितः ॥ भ्रातुर्यदर्थरहितंसर्वंतद्गर्हितंगुणैः ॥ ६ ॥ अद्यायमपितेपुत्रःक्लेशानामतथोचितः ॥ नीचानर्थसमाचारंसज्जंकर्मप्रमुंचतु ॥ ७ ॥ दक्षिणाग्रेषुदर्भेषुसाददर्शमहीतले ॥ पितुरिंगुदिपिण्याकंन्यस्तमायतलोचना ॥ ८ ॥ तंभूमौपितुरार्तेनन्यस्तंरामेणवीक्ष्यसा ॥ उवाचदेवीकौसल्यासर्वादशरथस्त्रियः ॥ ९ ॥ इदमिक्ष्वाकुनाथस्यराघवस्यमहात्मनः ॥ राघवेणपितुर्दत्तंपश्यतैतद्यथाविधि ॥ १० ॥ तस्यदेवसमानस्यपार्थिवस्यमहात्मनः ॥ नैतदौपयिकंमन्येभुक्तभोगस्यभोजनं ॥ ११ ॥ णादिकं तेपुत्रःकृतवानथाप्यसौ नगर्हितः कुतस्तत्राह ॥ गुणैर्ज्येष्ठत्वसौभ्रात्रधार्मिकत्वादिभिर्विशिष्टस्य भ्रातुर्यदर्थरहितं प्रयोजनरहितं तदेवगर्हितंभवति ॥ तीर्थस्तु भ्रातुर्यदर्थसहितं प्रयोजनसहितं ॥ तद्गुणैःप्रयोजनैर्विहितं कल्पितं तत्सर्वगुणफलकमित्यर्थसहितं विहितमितिपाठंचाह ॥ ६ ॥ क्लेशानामनुभूयमानानां तथायथानुभवमुचितोनेत्यतथोचितस्तेयंपुत्रोनीचार्होयोनर्थोदुःखजनकःसमाचारोनुष्ठानंयस्मिन्नतथासज्जंप्रस्तुतंयथोक्तंकर्ममुंचतु रामस्यप्रत्यावर्तिष्यमाणत्वादितिभावः ॥ एकःशत्रुघ्नस्तु भरतसंगादेतत्कर्मनकरोत्येवायमपिमुंचत्वितिअपेरर्थः ॥ ७ ॥ न्यस्तं रामेण ॥ ८ ॥ स्त्रियः प्रतीतिशेषः ॥ ९ ॥ १० ॥ औपयिकं उचितंनभवतीतिमन्ये ॥ तत्रहेतुर्भुक्तभोगस्येति भुक्ताभोगायेनतस्य ॥ ११ ॥